

Numărul 14.

Oradea-mare 7/20 aprilie 1902.

Anul XXXVIII

Apare duminica. Abonamentul pe an 16 cor., pe $\frac{1}{2}$, de an 8, pe 8 luni 4. Pentru România pe an 20 lei.

Ultima rază din viața lui Eminescu.

(Fine.)

Ved că sufletu-ți se pierde în gândirile lui multe, și neștiutor pășește pe cărări necunoscute. O! pășește cât se poate mai puțin, dacă voești prea degrabă 'n a ta cale ca să nu mi te oprești.

— De-ai ramas etern de zbucium în al vieții mare haos și, din cele ce-s dorite, ai dorit numai repaos, e că 'n lipsă de speranță și lipsit de mângăere, irositu-le-ai pe toate, lăsând viața ta stinghere.

„Sunt doar bune pentru tine astfel de nedumeriri; căci ele nu au un nume, ci sunt numai năluciri. Pentru mine inșe care am luptat numai din greu, eu zic că speranța 'n viață e blăstămul cel mai reu... Vicleana vrăjitoare meretă minciunii înșiră pe firu-i otrăvit; acel ce a renegat-o, acela nu doarește, ș-astfel e fericit. Și marea cea șireată, cu 'n-tinderea bogată, în veci înșală cerul că astrele îi scaldă; iar ea din veacuri iesă cu fața ei lividă, vecnic înșelătoare și vecinică perfidă. Scăldând stele 'o selipire și bărci zdrobind de valuri, se leagăna în pace în largile ei maluri.

— Oprește-te acum poetul meu iubit; ca marea 'n vijelie ți-e sufletul pornit. Suflet sătul de jale, mai uită tu năcasul; nu tot gândi la rele; mai îndrăgește hazul. Nu veți că 'n lumea mare netrebnicii domnesc; iar cei ce ard în gânduri amar se chinuesc? Străin pășește-n cale; mai fi nesimțitor; de lumea e vicleană, fi tu nepăsător!

„Prefămi-te acum duioasa-mi rândunică 'n șo-părlă târătoare! Ce taci? Nu zici nimic? Tu taci; ți-am găcit rolul, spunându-ți ce gândești. Ridică-ți lute vëlul; nu mai croi povești!... Când are cineva ca tine, minte 'nainte mergătoare, nu poate crede el în basme și în gândiri înșelătoare. Să creadă proștii și nerozii în Dumnezei necunoscuți; că-n val-vërtej de vorbe goale n'or crede 'n veci cei pricepuți!...

Dar hai să mergem înainte; nu veți cât vremea-i de frumoasă? Păcat să tulburăm natura cu minte-ne superăcioasă.

— E-o zi așa plăcută cum zeu nu a fost încă; timpul ce vra să-și iee remas bun de la noi, mai mândru se arată, ca mai reu să ne pară, când va fi dispărut.

„Ia-an privește, prin răriștea de sus, soarele nu mai trimete plăsăle ascuite de aur, ci pete mari galbene.

— E toemai ce observasem și eu adincoare; pare că frunzele cădute au furat din razele soarelui, spre a-și face podoabă înainte de îngroparea lor. Rîvnitoare de verdele vestmânt pierdut, au luat culoarea razelor ce cernuse cu drag pe pământ.

„Au luat culoarea, dar nu și strălucirea; căci strălucirea-i simbure de vecinică lumină. Așa se mai întâmplă cu oamenii ce vor ca să ridice sus, prea sus, puterea lor. Neavând în ei izvorul destoinic de înălțare, zdrobesc a lor aripe 'n zadarnică șforțare.

— Așa și după tine luceafăr ne'ntrecut; mulți alergară 'n fugă, de când ai apărut. Pornind să te ajungă, te-ai înălțat mai sus; zdrobiți din chin și muncă, cu toții au apus.

„O spune-le din parte-mi ca să remăe 'n loc; arde și greu consumă simțirea cu-a ei foc; găsești dureri în patimi, dar nu găsești noroc!... Vădându-ți dorul de luceferi, de soare și de stele, adușu-ți-am o stea croită din fuga minței mele. Tu vei pune steaua stinsă lângă umbra floarei moarte, și ce-or să devie ele, tu te 'ntreabă și socoate.

— Flori uscate, steaua stinsă, amintind, or să lumine viața mea rămasă 'n mbră, prin eclipsa ta de mână.

„Ia te rog de veți, cetește, și pe urmă să ți-o scriu. Toamna, ziua 'n grabă plere; să nu fie prea târziu.

Poesia scrisă de Eminescu pe albumul Ririei, sub o poezie de flori uscate pregătite de mai înainte.

La steaua care a răsărit
E o cale atât de lungă
Că miș de ani i-au trebuit
Luminei să ne-ajungă.

Poate de mult s'a stins în drum
În depărtări albastre
Iar raza ei abia acum
Luci privirei noastre.

Icoana stelei ce a murit
Încet pe cer se sue,
Eră când n'o am fost zărit
Azi o vedem și nu e.

Tot astfel când al nostru dor
Peri în noapte-adâncă,
Lumina stinsului amor
Ne urmărește încă.

„Eū cred că și pe tine un dor adânc te-a ars, și razele-î în sinu-ți de-atuncea au ramas; și ele luminează' acum, din fundul cugetărei, cum luminează' un soare-apus din adâncimea mării. În locul unde-a asfințit, lumina 'ncet dispare, și tot atunci în alte părți voios din mări răsare.

— E drept că scumpul nostru dor când pîere-n noaptea-adâncă, lumina stinsului amor ne urmărește încă; dar steaua cea îndepărtată, prin slabele ei raze, pe suflet poate să-l mângăie, dar nu-l mai luminează... Pe 'ntinsa cale ce desparte inima de cugetare, am rătăcit adese ori ne'ndemănatăca-î cărare. Pornit-am fost spre înălțimea simțirilor nemărginite, crezând că poate-acolo sus putea-vor ele-a fi 'ntel-nite. Călăuzit-a dorul calea, spre-a fericirei dulce har; iar eū pașii nerăbdătoare spre țermul fără de hotar. Plecat-a 'n urmă cugetarea cu pasul ei cel chibzuit; ajuns-a inima în cale și din greu drumu-î a oprit. Au stat la sfat atuncea ele și au aflat cu socotință, că de nu pleacă la o laltă, pot ele ușor afla căință. Ca sfetnice și vechi și bune, din cale iute s'au întors, jurând că 'n veci n'or să mai plece pe drumuri fără de folos.

„Doresc norocul să-ți ajute să judeci astfel ori și când; dar teamă mi-î c'o să se 'ntemple cu mult mai altfel prea curând. Eū n'oi mai fi; căci mâne plec. Zadarnic mi-ar fi dorul, ca să socot și să încerc a-ți zice viitorul. Când eū la umbra unui teiū voi adormi curând, nu va mai fi nici un curmeiū să lege gând de gând. Îți spun acuma, când me duc: remai nepăsătoare; pe drumul unde-am vrut s'apuc, e numai întristare. Și de-î vedea tu zburătorul cel nalt cu negre plete, să nu te-atingă el cu zborul, nici drumul să-ți arăte. De-î mai vedea ființi vielene ce 'ndeamnă la plăcere, alungă cântul de sirene, remai în veci stinghere. Mai bine e cu tine însuși să plângi o vecinicie; s'ascunzi ori ce durere 'n sinu-ți, decât altul s'o știe.

— Îți voi urmă eū sfat, cu sfat, cele ce-s cu putință; dar uiți că soarta ne-a legat să nu avem voință. Când a luat mâna de lut, punând în ea simțire, s'o lege de pământ a vrut, prin vecinică robire; Și ori și cât am înjghebată nenumărate planuri, sūnt și în veci vor remănea de albi omeți troianuri, ce-ari pa vântului de Mart topește prin sosire, când nori în ceruri se despart l-a soarelui ivire.

Riria.

SCRISOAREA X

Repedea 10 septembrie 1866.

Îubită Marie!

În curând, din tot ce a fost, n'o să rămăe decât aducerea aminte. Presentul se va schimbă în trecut, îmbrăcându-l cu neînsemnatele nimicuri care, zărite prin prizma îndepărtării, îl vor împodobi meru. O Amintire, ce versuri podoabe nenumărate asupra fericirilor ce au fost, mărindu-le, și asupra durerilor trecute, balsamul uitărei, micșurându-le! Ce vei revărsă tu oare asupra acestor câteva săptămâni, petrecute în tovărășia unui geniū ca densus? E o mare fericire să capeți ce ai dorit; dar e mai mare durerea să pierdi ce ai iubit. O tristeță nespūsă îmi cuprinde sufletul, când me gândesc, că poate nu-l voi mai revedea nici odată! Unde ești Dumnezeu al minunilor? Te invoc din adâncul inimei și-ți zic: aruncă-ți rodul bunătății tale nemărginite asupra-î; prelungește-î viața și întărește-î mintea, ca el să poată prelungi, prin flacăra genialei sale inteligenți, raze de lumină asupra presentului și viitorului țerii noastre! Se zice că nebunia e aproape de geniū și geniul aproape de nebunie. Se vede că puterea ta, în planurile-î vecinice necunoscute, a rându-it astfel. Când, dintre miile de oameni, răsare unul între toți, și 'nchipuirea îi deschide în lături largile ei porți, e tot o slavă pentru tine, înalt puternic creator, și tot slăvindu-te pe tine spre el înclină fruntea lor. De ce ai învoit tu oare săcerătoreea nebunie, să culce jos așa de grabă, un suflet plin de poezie? O da! și mie mi se pare, cum zice el, că ești nedrept, și nu știu zeu ce pot la rându-mi ca de la tine să aștept!

Abia sfersisem ruga, și Eminescu ce venia pe neașteptate și nevedut, izbucni cu putere:

„S'astepti zdrobire de iluzii, izvor de nesăcate lacrimi, și ca și lui Isus și-a da el noian de zbucium și de patimi. O da! acesta-î Dumnezeu pe care tu îl invocă mereu; dar, pentru alinarea vieții, fă tu acum ce fac și eū.

— O nu șciam că ești aicea și nu vorbiam de Dumnezeu; me încurcam așa în vorbe.....

„Nu știu la cine te rugai să-mi deie minte și viață? T-am spus că ai îndămânare a 'ntoarcă vorba; ești isteată! Dar eū am auzit prea bine că tu nu mai dădea dreptate, acelu care'n a ta minte mai ieri credea stăpân pe toate; pe-acel ce ni-l arată popii milos și bun ca un părinte și care samănă iertare pân' și pe negrile morminte! Acela care iartă morții și pe cei vii îi pedepsește, până ce firul chiar al vieții din al lor trup îl istovește!

— Nu-l face tot pe densus a tot respunător, când omul se deprinde a fi nestătător. O glorie, un nume, o slavă sau avere, pe una dintre ele noi veșnic vom cată; să le cuprindem toate noi nu avem putere, nici este zeităte să poată-a ni le da... O da! e o simțire puternică și mare, dorul ce duce omul înspre necunoscut, și-l face să dorească tot ceea ce nu are și să regrete vecinic aceea ce a perdit. Cum să numim noi oare îngrozitorul dor ce'n patimi scaldă omul și-l face schimbător? Prin vecinica schimbare de și noi ne asprim, în contra celui tare putem noi să cârtim? E drept! el face spinul să stea tot în picioare, și printre ierbi cosașul să culce câte-o floare. Dar încotro e calea mărețelor porniri, de nu în infinitul cu-a lui desamăgiri? Și dacă-î înșelare

credința 'n eel de sus, e mare mângăere, când celui ce ai spus durerea ce te-apasă și răni care te dor, că nu-î la fel cu tine, de și-î amăgitor. Și cui ai crede oare că am de mulțămît, de tine doritoare, că eu te-am întîlnit? Pe cine iar să blăstăm, că astăzi vei plecă și vorba măeastră nu voi mai ascultă?

„Ce-a fost este trecutul, ce-a fi e viitorul. Astăzi avem prezentul și mîni vom avea dorul. Iar ceasul ce se duce, nu-l poate ținea nime, de varsă el în suflet sau balsam sau asprime. Să-î zicem ziua bună, seriindu-l în trecut. El vorbitor azi este și mâne va fi mut. Tu care ai în față o viață de trăit, dorese să spuî la alții, când eu voi fi murit, că nu-mi mai blăstăm soarta, ne mai avînd cuvînt, c'am întîlnit un eco 'nainte de mormînt.

— Un echo slab poate... Poete cale bună. Mi-oi amintî eu pururi tovarășul de-o lună!

„Și eu îți zic dar remas bun; noroc să ai în multe. În drum aș vrea ca să ți-l pun, în veci să mi te-asculte. Iar când vei audî copilă, că tovarășul teû de-o lună s'a stîns într'un spital, tu zi-î o dragă noapte bună și, zeu, de el nu-ți fie milă, căci a ajuns la mal!

I dăduî mîna; o ținu lung în ale lui privindu-me cu o adîncă durere; apoi o lăsă să cadă, și plecă; ajuns la cotitura unei alei, de unde nu eră să me mai vadă, se întoarse spre mine și se opri pe loc. Îi spuseî: *la revedere*. El ridică mîna spre cer, apoi dispărî în umbra dumbrăvei; dispărî pentru totdeauna.

Î n g r ă d i n ă .

*A murit. În mormîntată pe movila din grădină,
În coșciug de plumb visează, cu doi plopî la căpîtîi, —
Iar pe marmora cernită azi un singur om suspină, —
Adoratul, — care-î cîntă tînguîos c'o mandolină
Serenada ce-î cîntase la-ntîlnirea lor dintîi.*

*E mă galben ca figura Rîstîgnitului pe cruce;
Ca și el, întreg Calvarul sovîind l-a mîsurat;
Degetele-î tremurînde ard, când coarda vor s'apuce;
Cîte-o dată, se ridică, să culegă florî se duce
Și-ntorcîndu-se le-asterne pe mormîntul adorat.*

*„Doue lunî de când estî dusă, fericirea vieții mele!
„Doue lunî de când, în urmă-ți, plîng, te chem, te
chem și plîng*

*„Doue lunî de când la groupă viu să-ți semîni viorele,
„Ca să sorb din amăgirea că-î parfumul gurîi tele
„Și, credînd că-mî estî alături, dunga lepedîi să
string!*

*„Doue lunî de disperare, — căci, când florile uscate
„Nu mă ai cu ce să-îmbete mîntea mea de om nebun,
„Simt că marmora e rece, simt că inima nu-î bate,
„Și mî-e, groază să-mî inchipuî că tot reci, tot înghețate
„Sînt și brațele din groapa peste care florî adun.*

*„Stea cădută de pe cerul Eliseelor pierdute,
„Măi lăsat încins de negurî și eu plîng d'atunci mereu,*

*„Plîng, de și pe-ntînsul lumîi vîd că stelelor cădute
„Li s'a stîns pe veci lumina, — plîng ca-n vremîle
trecute*

„Cînd ziceai c'asă iubire n'o s'o ierte Dum nezeu!..“

*Și-n coșciug, — în mormîntată pe movila din
grădină, —*

*Ea visează visul morții cu doi plopî la căpîtîi;
Iar pe marmora în doliu el zadarnic măi suspină
Și zadarnic î tot cîntă cu-a lui biată mandolină
Serenada ce-î cîntase la-ntîlnirea lor dintîi.*

Haralamb G. Lecca.

Parfum de primăvară.

Atî zî când me întorc din pădure, găsesse pe Duduea în fața bordeiului, asurđită de chiscuitul unei puzderii de pușori. Le presară pe la cioc fîină muiată, întrecîndu-se în cloncînit cu cloșca, chipurile să-î îndemne la ciupit. Găina înbufnată la pene, se sborsă la nevastă, căriind s'o lase numai pe dînsa. Duduea făcea haz, cercînd în ascuns să pue mîna pe vr'un puî.

Măruntică și sprețară, cu șortul curat și piciorușile spîlate, avea înfățișarea de gospodină harnică și curată.

Mie-mî ridea mustața de bucurie. Am coprins-o încet de subsuori și i-am făcut un vînt în sus, de s'o arunc în pod la Dumnezeu. Se sbătea s'o las cu gâgălicele înufate, țîind una că s'ar prapădi fără grija ei.

Alintată și cu apucături de ocrotire, îmi zice copilăros, ferindu-me înlături:

— Par' că ție ți i-o adus-o mătușă?
Me scobor în grădinuță.

Dinaintea bordeiului nostru s'a schimbat într'o priveștițe fără seamîni. Duduea își trece toată ziua cu îngrijitul florilor. Eu me bucur de asta, că n'are când s'o prindă uritul. Î-am adus semînte de pe la toți româniî cu fete mari. La mînaștire am găsit răsaduri scumpe.

Loc măi cât o față de ogradă, e numai un covor parfumat. Pîna să crească brăul de lilioci, am încongîurat grădinița cu doue rînduri de floarea-soarelui. Pîna de drum ce porneșce la vale din ușa bordeiului, e îngrădită pe de o parte de lemnul-Domnului, iar pe cealaltă cu tufușoare de iasomie. Pe sub umbra acestor șiraguri de zaplaz, am semînat curpănași de ghiață. Verdele lor îchiegat, se pîtează cu stropî de floare roșie, ce pare o rouă de sînge.

De amîndoue părțile am săpat straturi în felurite forme, sprîjinit cu brazde de iarbă și merisor. Tot locul e o îngînare de culori, un belșug îmbîtător de miros.

O tufă de bujori îmi dogoreșce fereastra bordeiului. Duduea mi i-o îchinat mie. Sub cealaltă aripă ș-a pus și pentru dînsa o roată de stînjinei. Dintre ascușururile penelor îchise, se asvîrl florile sprintene și crude, sfîșieturile foilor viorii suflecate în lături.

Tufânica destrăbălată și poftitoare, își aprinde

fața ștearsă și ciufoasă, din para vie a gherghinelor rușinate. Pe sub poala tufelor de visdoage și mărgărinte, se ghemuiesc cu teamă rosetele ametoitoare, gura leului, oflitele gălbinele și condurașii gingași, supuși. Ochiul-boului face din sprinceană mușcatului înbufnat și frunzos. Amândouă despărțiturile sunt domnite de câte un oleandru rotund în foale, bătut în lăcrămii trandafirii.

La intrare stați de pază două gavanoase aședate în vârful a două curmături. În unul e un crin curat, iar în celalalt o leala întârziată, fără să fi avut putere să-și desfacă mucul pălit, cernit ca obrazul unui copil mort.

Fluturașii nebuinateci se dau de-a tumba prin ninsoarea împetrită a straturilor. Din pădure ne vine muzica amestecată a paserilor guralive, fluorate de merlele pismuitoare.

Cingătoarea galbenă de floarea-soarelui, își îndreaptă privirile rugătoare înspre atot-strălucirea craiului milostiv.

Îmi vine în minte o poveste din copilărie :

Ștefan-Vodă avea o fată mută, dar frumoasă, de nu i-ai fi găsit păreche în cuprinsul pământului. Domnulul nu mergea mâncarea la inimă și odihna în oase, de amărit ce eră. A întrebat el de lume, s'a sfătuit cu vrăci și cu toți cărturarii timpului, dar n'a dat de leacul muțeniei.

La urmă, așa într'un amurgit de vară, iată vine la Domn o babă — da bătrână, de-și gădilă pieptul cu nasul de încovoiată — și-l povățuește să cheme pe Soare la masă și să-l cinstească după toate rânduelile convenite fețelor strălucite. După ospăt, când toți ar fi în toane bune, să trimită fata și să cerșească o sărutare de la craiul zilei, — că numai așa odrasla lui dragă are să prindă la grai.

Voevodul îmbucurat pune la cale mare pregătire.

Pe capul stăpânitorului eră inse un blestem. Cum se făcu, că Piaza-rea aude de gândurile Domnului și ca să-și incurce deslegarea, aleargă fuga în rēcorile întunecoase dinspre lună-rēsare și găsește pe stăpâna-noptii bocindu-se de necredința Soarelui. Ea se vāetă că n'are parte de bărbat, că nu pricepe de ce fuge de dēnsa și o lasă să alerge ca o desmetică în urmă. Zicea tânguios: — „Mai bine me făcea măică-mea muritoare, — că tot așa fi avut parte de soț, dar nu zină, cu pletele învălătăiate de lumină și cu sufletul întunecat și umed ca o peșteră neumblată“.

Soarta rea prinde la nădejde și cu întorsături meștesugite de vorbă, îngână către lună lăcrāmând: — „Până acum tot se chiamă c'ai avut bărbat, dar de aci încolo te lasă de tot, că el se insoară cu fata lui Ștefan, stăpânul pământului. Iacă chiar deseară li-i nunta“.

Doamna noptii, decât să turbe. Își aprinde argintul din față și fulgerând de rāsvrătire, se jură pe strălucirea ei, c'are să nimicească vlăstarul îndrāsnețului voevod.

În noaptea ospățului, luna s'a dosit după sprânceană codrilor vecini, pândind să-și zărească dușmanca, pentru ca s'o zdrobească.

Soarele, un Făt-Frumos cu pletele de lumină, chefuia cu Vodă și cu toată Curtea.

Când pe la sfēșit, intră în sală fata Domnului, împodobită ca o primăvară caldă. Dă ea în genunchi la picioarele Soarelui și-i cere o gură de

mântuire. Luna furioasă, se ridică turbată peste straja codrilor negri, aruncându-se într'un brēt tremurat de lumină și pētrunde pe fereastra palatului. A cădūt peste fața rugătoare a fetei ca o ploae de blestām și i-a topit chipul în floare galbenă.

Cu toți s'a îngrozit de turburarea nedreaptă a Lunei. Bētrānul voevod, cu fața îndurerată de obidă, prinde a spune stăpānei rātăcite a întunecului tot jarul înlăcrāmātului seū suflet. Luna neincredețoare sta rece și fulgerătoare. Mesenii bociau și ei povestea tristă a odraslei fără noroc.

Soarele întăritat își prinde nevasta de belșugul instufat al razelor și-i face vēnt pe fereastră de-o înămoleșce departe în valurile norilor. După aceasta ia pe palmă copila înflorită a temutului stăpān pāmēntean și i-o sādēșce în grādina, printre celelalte podoabe, ca s'o aibă în de aproape spre mângāere.

De atunci floarea-soarelui cu fața ei galbenă și înfiorată de durere, își întoarce vecinic chipul întristat în spre strălucirea craiului zilei, cerșetorindu-și sārutarea mântuitoare.

Las straturile troenite de miresme, cu jocul sglobiū al fluturilor nostimī și trec de la deal de bordeiū. Între grādini, carpānul cu crăcile fugite 'n lături, își scurge fāșiile ramurilor lui frunzoase, peste bordeiul îmbrăcat de mreaja bune-diminețe.

Apa de la șipot se trage la vale în noduri șerpuite, cotind printre lesele noastre de legume și verdețuri.

Simțesc o adevărată beție, rātăcind prin belșugul roadelor: Fasolele își 'ntind ciucurii înfloriți în lungul haracilor înmānușati de foi pleoștite. Bobul abia-și ține subsuorile inghindurate de teei pline. Sfeclele roșesc în sārutarea soarelui pe asfințite. Poalele grādinei is brumate cu harbuji. Apa lor verde e tarcată de valurile galbene ale zāmoșilor ofticoși. Toată marginea e o pānză încalcită de vrejuri subțiri. Unda tremurătoare a mārārului și a pātrunjelului, își scaldă mirosul aromitor, în parfumul tare, amēțitor al busuocului ș-a minței. Cimbrul își incurcă trupul supt, în frunzele grase și desmāțate a leușteanului trāndav. Șirurile ușoare și bine rēnduite de usturoi, rid de coșile pānticioase și șubrede ale cepei.

Și prin atāta prisos și bucurie, tremurā într'un gogolit prietenos frāntura isvorului imprāșciind în lături jilāveală și desmerdare. Ai fi zis cā-i o vină ce părădușce în drum sāngele trebuitor unui trup sānetos.

Laturile grādinei sūnt îmbrāțite pe departe de valurile involte ale curpenilor tufoși de bostan.

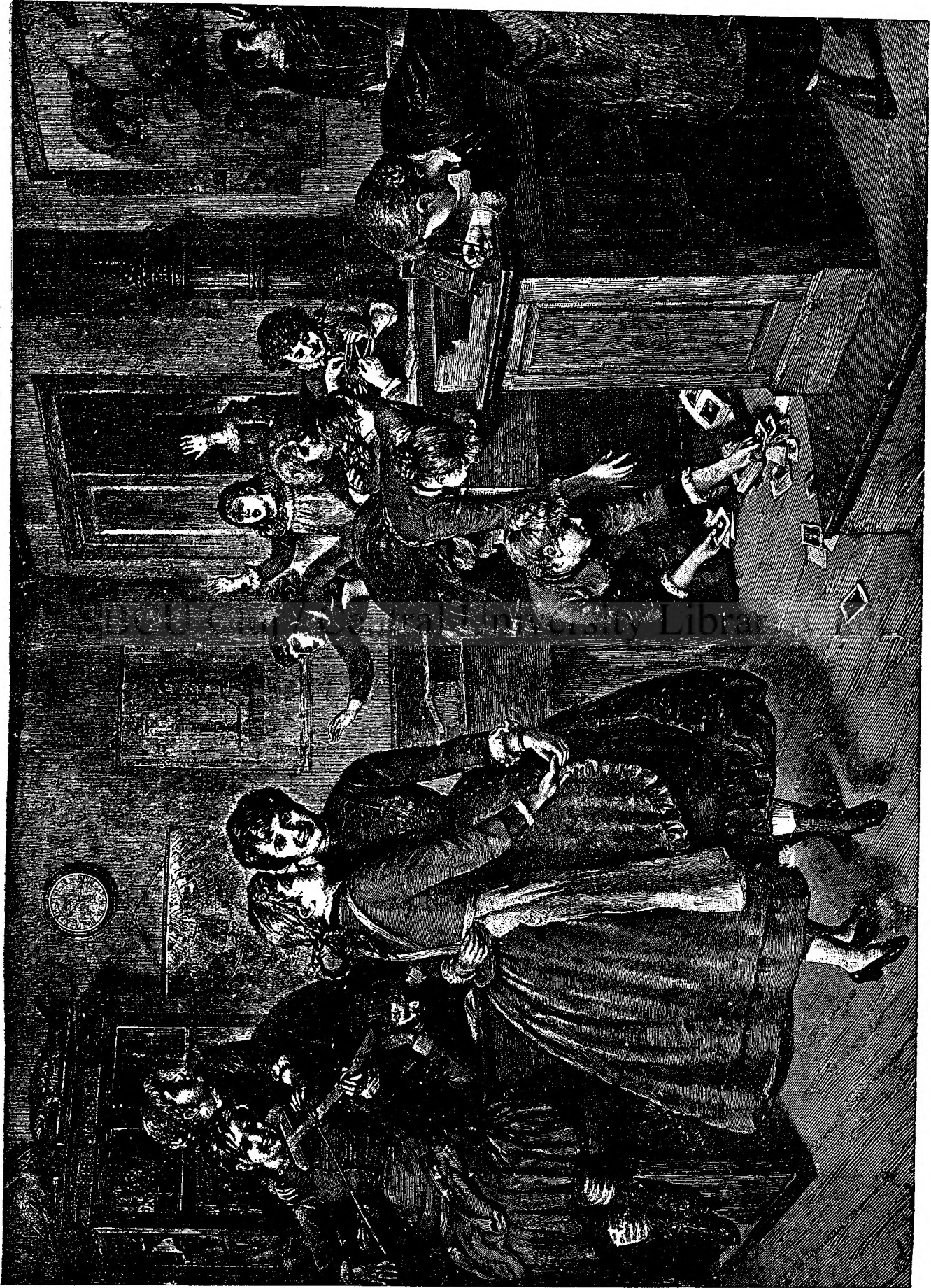
Sūntem incongiurați tot de bine, slavā Domnului, avem să ne infruptām cu de toate.

Cine samēnă culege...

Bate toaca la mânăstire. Cuprinsul obosit al zilei pe sfēșite tresāriā de isbiturile uscate ale cō-canelor. Din rariștea codrului me uit în vale ca 'n palmă. Turla clopotniței, înverdită de mușchiū, se înviorează de razele soarelui, dāndu-ți o amāgire de strălucire. De departe creți cā-i lumina unui ochiū de monstru, insprāncenată de coama codrilor posomoriti.

Satul moleșit prinde-a se trezi de întoarcerea celor de la cāmp.

Zidurile mânăstirei, māncate pe alocurea, as-

Vine profesorița.

cund chiliile joase. În mijloc se ridică biserica bătrână și tăcută, înegrită de ani și ploii. Prin ograda se încrucișează umbrele șovăelnice ale părinților.

Mi-i sufletul îngreueat de năvala aducerilor aminte. Prin minte mi se distramă pânza trecutului, fir cu fir, întemplantare cu întemplantare. Simt par' că ș-acum stringerea caldă de mână a învățătorului meu Panfilie, călăuza gândurilor mele neîncercate. Me-nfior de părerea aprobării lui. Cât de pe nevăgăte în seamă ne treceam noi zilele încete din mânăstire. Plecați pe câte un ciaslov, ori pe vr'un pergament bătrânesc, ne împărecheam gândurile ca să deslegăm cuvintele mai încălcite, ori să dăm de rostul vr'unui cuvânt mai greu de talmăcit. Urmăriam setoși trăsăturile bătoase ale sfinților făcuți pe unile file, înfiorându-ne de privirile lor ruinate de posturi și suferințe. Când ne simțiam oboșiți de cele sfinte, luam letopisețile bătrânilor noștri isvoditori, ca să ne îmbărbătam din isvorul întineritor al faptelor strămoșești. Cum s'aprindea părintele Panfilie, cu câtă voinicie nu me prindea el în brațe și-mi zicea plângând: — Să se fi sleit vloga românească? Să nu ne mai putem învia bravura de demult? Eă tremuram de pornirea lui infocată și-mi amestecam lacrimile în plânsul seă de leu ingenunchiat.

Călugării greci îl urau. Densul îi privia cu scârbă, îngreșându-se de apucăturile lor spurcate.

Când au trecut nopțile acelea de mărturisire frățească, de alcătuirii pentru întărirea națională?...

Odată, podidit de amintirea familiei lui vestite, nimicită de veneticii greci, mi-a zis cu amărăciune: — Livada încărcată a țerii noastre a cădud în prada omidiilor veninoase. După ce au ros florile, podoaba boerimeii noastre, s'au lăsat în spinarea frunzelor, acum rup din ceafa sănătoasă a poporului, udând în vinele lui otrava lor băloasă, nimicitoare.

Remâneam zdrobit sub detunătoarele lui vorbe. Fulgerile ochilor lui invrăjbați, scăpărau blăsteme.

Cum stăteam așa inveluit de potopul acestor gânduri abătătoare, simțesc mânilor molcuți ale Duedei cum imi acoper ochii:

— Cucu... cine-i hoțul?...

— Pălărie-ntr'un picior, ghiciei ciuperca ce-i... De-aici riset și voce bună.

— Mi-am culcat stâna... Face ea alintat.

Eă o iaă de mijloc și ieșim dintre straturii depărtându-ne în poiană.

Soarele dăduse după geana zărei. Ochiul matahalei din vale, își închisese lumina verdue, ascunându-se sub tufa spâncenilor lui de codru.

Cuprinsul amuțise cu totul, pētrundēndu-se cu încetul de ceața imbroditoare a inserării. Noi desfăceam înlăturii pletele de iarbă, înotând anevoios prin troianul de verdeață.

Ne-aruncărăm ochii înapoi la bordeiă. Bunădimineața ridea în rēcoarea apusului, cernelind vederea între cele douē grădini.

Carpănul grebănos își plouă într'una frunzarii lui hrentuiți, scurși în fienduri falfăitoare.

Dinaintea noastră, o tufă de răsura, ninsă cu fluturi albi, pare c'ar fi un capēt curat de pânză, întins la uscat pe-un vēr de hălăciugă.

Fēnațul e vrīstat c'o sumedenie de flori sēlba-tece. Toată împregiurimea e tāmăeată de mirosul inecător al sinzienilor.

Lumina adoarme tot mai mult, licărind oboșit

în apēsarea copleșitoare a întunericului. Prin pāinji-nișul inoptării, scāntee lacrimile de foc ale mazăricei scāmoșite. Cicoarea își topeșce seninul, în înghițirea albastrului murdărit al serei. Boarea rēcoritoare, scutură rujele gingașe ale macului din câmp, cu atingerea aripelor ei nevēdute.

Siminicul își bate mirosul amēțitor, dulce ca un fagure plin, în parfumul sānetos, inviorător al sulfinei. Romanița face pilcuri de omāt, în afundăturile plapomei de verdeață. Rochița rēndunelei își involbură vrejișorii împlețiți, fulguiti cu flori albe, încălcind-ne iarba din cale. Luminărica-domnului, încasincată cu galben, se înalță din fēnaț, legānându-și mijlocul tras, în scrānciobul neastēmperatei adieri.

Remānem strins unul lângă altul, cuprinși într'o îmbrățișare drāgostoasă, uitāndu-ne în noaptea plină de mireme, ascunși de valurile întunericului cuceritor...

Într'un târziū, treziți din beția îmbrățișării, Duduea se desface din înlānțurii și înalțāndu-se în spre fața mea, me sārută prelung, murmurānd într'o rāpire de bucurie:

— Cāt sūntem de fericiți!...

Ioan Adam.

Vocea Eternității.

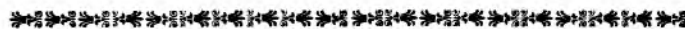
*Când gândirea-ți se ridică mai presus de omenire
Peste strimțul cerc al vieții și nțeleșul ei de rēnd,
Sufletul se simte liber: immateriala-i fire
Repede-l într'aripează ca să-l nalțe mai curēnd...*

*Între el și corp remāne o trāsura de unire,
Fir ascuns, pe care înse simți în tine pogorīnd
Din adāncuri necuprinse o divină mulțāmire
Ce te curățā de patimi, ēnsul teū transfigurānd...*

*Tu grāeșci cu ntreaga fire; pentru tine firea n-
treagă
Par' cā nu mai are taine: vine-aproape, se des-
leagă,
Se deschide, se așterne, rēsiratā, în bucăți...*

*Șoapte-adānci se întretae, se adunā, se îmbinā
Ca s'alcătue o voce, una singurā, deplinā,
Vrajă fără seamēn: vocea magiceii Eternității...*

N. Radulescu Niger.

Cugetări.

Femeia din natura sa este mai perfectă decât bărbatul, înse este mai puțin perfectibilă.

Michelet.

*

Femeile nu dau prieteniei, decât ceea ce iaă împrumut de la amor.

Chamfort.

*

Femeile aă cu atāta mai puțin, cu cāt acordă mai mult.

**

Felurimi.

Lacrămii celebre. Regina Elisabeta a Angliei (1559—1603), în momentul când a primit știrea despre moartea contelui Essex s'a aruncat la pământ, suspinând și plângând ore întregi. — George al IV-lea, regele Angliei (1820—1840), plângea la orice ocazie pentru care poporul l-a numit „fântână”. — Napoleon împăratul Franței (1804—1821), a plâns când s'a depărtat de trupele sale, înainte de a pleca pe insula Elba. — În ziua de 19 iunie 1815, doctorul Hume, raportă ducelui de Wellington lista morților și răniților. S'a vădut pe fața lui Wellington lacrămii curgând. — Pericles, când a apărut pe Aspasia a plâns spre mirarea tuturor, cari cunoșeau liniștea și abnegația sa. — Richelieu a vărsat lacrămii, când a descoperit că nu mai e în stare de a ridică arma sa. — Lacrămile vărsate de o frumoasă suedeză, pentru pierderea soțului ei — un june sergent — au fost motivul că a devenit împărăteasă. Petru-cel-Mare, vădând-o plângând o luă de soție. Este Ecaterina I a Rusiei.

Viața sufletească a animalelor. Forel a ținut o conferință despre această chestie la congresul internațional al zoologilor în luna trecută. În deosebi a vorbit despre furnici și alte insecte, ridicându-se contra celor cari cred că viața sufletească asemănătoare cu a omului se află numai în vertebrate. Bethe a susținut că furnicile și albinele sunt adevărate mașini, dând ca dovadă că ele lucrează toate la fel și fără a ține seamă de împregiurările în cari se află. Forel arată că ênsuș instinctul așa de dezvoltat și de complicat trebuie să fi fost odată o lucrare intelectuală, care numai cu timpul, și după sute de mii de generații, a ajuns mecanic. A mai arătat că sunt fapte cari dovedesc și astăzi activitate intelectuală după ênși. La furnicie, mai inteligente sunt lucrătoarele, ceva mai puțin sunt femeile, iar bărbații chiar proști. Adesea nu pot deosebi pe dușmanii de prieteni și nu sunt în stare nici a nimeri drumul la mușuroiș singuri. Dar și la dênșii se vede ceva inteligență și puțința de a-și mai potrivii lucrarea după împregiurări. Creerii acestor trei feluri de furnicie sunt de asemenea mai dezvoltate, mai mari, cu încrețituri la suprafață, la muncitoare; la femeie e aproape ca la muncitoare; la bărbați această parte a creierului e închiră. Insectele au vedere, miros, gust și pipăit; nu s'au putut dovedi la toate că aud. Albinele se conduc de vedere și florile îi atrag prin culori. Furnicile se conduc prin miros, ale cărui organe sunt antenele. Și în privința voinței se ved deosebirii individuale. Le-a observat în rêsboae.

Origina danțului Polca. Ceii ce joacă polca nu știu fără îndoială cum a luat ea naștere și de unde-i vine numele. În Austria se povestește că a fost inventată de o servitoare care plictisindu-se în bucătărie, a început să sară la întemplantare, cântând o arie din satul ei. Stăpânii vădând-o, o chemară în salon unde ea mai jucă odată, acompaniată de notele unui musicant anume Iosef Neruda, care însemnă muzica și pasul. După puțin timp jocul acesta nou fu încercat la un bal burghez. Asta eră în 1830. În 1835 acelaș danț apărui la Praga unde primi numele de Polka, din cauza jumătății lui de pas, fiind că polka vrea să zică jumătate, în limba cehă. După patru ani, la 1839, polca fu importată

la Viena unde făcui furorii; o mulțime de compozitori începură atunci să scrie bucăți de soiul acesta; între dênșii eră Lanner, Strauss, Hunar. În 1840, un dansator din Praga anume Raab, esecută pentru întâia oară o polcă la Paris, în teatrul Odeon. Atunci jocul acesta ajunsese la modă, trecând de pe scenă în saloane, unde a rêmas până azi păstrându-și mereu o parte din credit.

Copilu Tontului.

(Baladă populară.)

Soaie verde a nucului,
În temnița Clusului,
Zacu-mi Doamne tinerei,
Da z'o zace-mi printre ei
Și copilu Tontului
De pe valea Oltului,
Maică-sa la el merea,
Cătră maică-sa zicea:
— „Mamă mamuleana mea,
Multă lume ai d'umblat
Pân' pe mine m'ai d'aflat,
În ești ziduri muceșite,
De strejari mulți strejuite.“
— „Umblat-am Doamne d'umblat,
Pân' aicea te-am aflat,
Încuiat și 'nferecat,
De strejari încungiurat,
Până ce mi te-am găsit,
La față îngălbinit,
De jumătate înverdit.
Și vădut-am Doamne vez't
Astă curte boierească,
Dzeu s'o prăpădească,
Astă curte strejuită,
Dzeu să o aprindă,
Să ardă grindă de grindă,
Pe tin' să nu te cuprindă,
Că mi-i inima obgidă.
Că 'n ea fost-am
Și cătat-am
Sfat domnesc,
Sfat boeresc,
Și catat-am
Și aflat-am
Sfat domnesc,
Sfat boeresc,
La el să me jăluesc.
Floricea dintre cucute,
Dar' nici n'o vrut să me-asculte,
Făr' m'o dat pe ușă-afară,
De ris la lume și țară,
Bată-i Dumnezeu cel mare,
Că m'o făcut de ocară.“
— „Maică nu te supără
Că pe min' m'o încuiat,
Și amar m'o ferecat,
Că maică trebe să șci
Ca și 'n țară ca și 'n sat
Inchid pe cel blăstemat.“

Audiță Archiud.

Cul. de:

Theodor A. Bogdan,
invet. in Bistrița.

SALON.

De la București.

Mascagni la București. Cunoștința mea cu dna Riria. La pictorul Voinescu. Tabloul intrarea lui Mihailu Viteazul în Alba-Iulia. Vlaicu vodă, dramă de A. Davila. Escursiune la Constanța.

Marele eveniment artistic al săptămânei trecute a fost debutul în București al celebrului compositor italian Mascagni. Impresiunea a fost atât de mare, că a covârșit toate chestiunile și nu se mai vorbea decât despre el. Nu aușia decât: „Trăiască Mascagni. Evviva Italia“.

Mascagni este singur destul de vestit pentru ca să i se facă pretotindenii o primire grandioasă. Aici inse entuziasmul a devenit și mai înflăcărat prin faptul, că tocmai zilele trecute studenții români au fost salutați la Roma cu atâta căldură, că ministrul Bacceli a numit Bucureștii Roma Orientului.

Entuziasmul acesta a început să se manifesteze îndată la sosirea maestrului. La gară l-a așteptat atâta lume, că n'a putut străbate și a trebuit să aștepte până s'a mai rărit rëndurile cari au rupt cordonul. De la gară și până la otelul Boulevard, unde a descins, o mulțime imensă îl salută pretotindenii. I s'au adresat mai multe cuvântări, la cari a respuns foarte emoționat; studenții l-au luat pe umere și l-au dus până la trăsura. Întrarea a fost un adevărat triumf. Sosit la otel, mulțimea tot nu mai voia să se depărteze. A eșit pe balcon și mulțumind a zis că „pentru prima-dată a venit în România, dar nu pentru ultima-dată“.

A dat doue festivaluri la Teatrul Național. Fiecare a început cu un concert de orchestră și de cântări cu vocea, apoi s'a cântat opera sa capitală „Cavaleria Rusticana“. În ambele seri teatrul înșesat de lume, publicul din loje în toalete de bal. Un entuziasm fără seamăn. A doua seară, când l-am văduț, aproape de trei-zeci de ori a fost rechemat la rampă.

Mascagni pare a fi cam de 40—45 de ani. Seamănă foarte bine cu portretul care l-am publicat mai an și noi în „Familia“. Destul de nalt, robust, brunet, cu o privire pătrunđătoare și cu un suris de mulțumire. Dirigează orchestra cu mult temperament, dând tactul cu ambele mâni, mișcându-și capul neconținut și acompaniând cu tot corpul.

Concertul care a precedat reprezentarea „Cavaleriei Rusticane“ a oferit câteva delicii musicale. Orchestra a cântat compoziții de Mascagni și de alții. A făcut o impresiune escelentă o gavotă a densusului, din care au transpirat motivele muzicii populare italiene. A fost mult aplaudată dna de Frate, care a cântat prea frumos în deosebi aria Suicidului din opera Gioconda; asemenea și dsoara Pozzi care a cântat aria „Oh! mio Fernando“ din Traviata; precum și basul Brancaloni cântând aria: „Oh! la mia vendetta“ din opera „Lucreția Borgia“.

Dintre toți inse mai mare succes a avut tenorul Marconi, care cu vocea sa admirabilă a electri-

sat tot publicul. Artistul, acompaniat la pian de Mascagni, a cântat o mulțime de bucăți minunate, de Mascagni și de alții. Și după ce a fost rechemat de vr'o doue-zeci de ori, dimpreună cu marele compositor, toată sala strigă „Rigoletto“. Artistul cântă atuncia, într'un fel original, cu o nuanțare admirabilă vestita arie: „La donna e mobile“. A mai cântat delicioasa „baladă“ a lui Mascagni, dulcea canzone „O sole mio“ de Capna, o serenadă alintătoare și altele multe, în mijlocul unui entuziasm nemărginit. Eră o scenă foarte drăguță, cum compositorul și artistul chieați înainte a rampei, fiecare arată pe celalalt, atribuindu-i meritul succesului.

După încheierea concertului, Mascagni și tenorul Marconi, veniră în loja directorului general, unde afară de domnul și doamna Sihleanu, se mai află și consoarta lui Mascagni, o frumoasă blondă; soția unuia din artiștii italieni, o brunetă creolă și alte persoane.

Felicitați din toate părțile ambii artiști, Mascagni privia fericit sala înșesată de lume și zicea mai de multe ori: „Bellissimo! Bellissimo“.

Apoi iar se cobori în orchestră și dirijă opera sa „Cavaleria Rusticana“, care s'a cântat în mare parte cu artiștii operei române și cu chorul Teatrului Național.

După reprezentație, Mascagni a fost petrecut în triumf la otel.

A doua zi am avut o surprindere foarte plăcută. Un prieten veni să me anunțe că dna Riria, mult cetita autoare a scrișorilor publicate în ultimele numere ale „Familiei“, a sosit la București și se află în acelaș otel cu mine, unde me va primi cu plăcere.

Dorind a-i face cunoștința, numai decât urma pe amicul meu, care me conduse la necunoscuta și totuș mult cunoscuta scriitoare.

Dna Riria, după adevăratul seü nume, dna Gatoschi, me primi afabil și-mi mulțumi gingaș pentru atențiunea ce a dat „Familia“ scrișorilor sale.

Apoi urmă a spune, că venind la București pe câteva zile, s'a dus în cimier să vadă mormântul lui Eminescu. Acela inse l-a făcut o impresiune foarte dureroasă, căci câtă vreme toate mormintele din giurul lui sunt bine îngrijite, mormântul marelui nostru poet este plin de buruene și părăsit cu de-sevărșire. Aceasta l-a inspirat o poemă, cu dialog între spiritul poetului și un privitor scris în versuri, cari reoglindează ideile lui Eminescu și cugetarea privitorului, niște versuri frumoase, pe care mi le-a și cetit.

A mai cetit un alt dialog asemenea în versuri, între un tiner și bătrân, punând în contrast felul lor de cugetare și imbinându-i la urmă prin o aprețiare filosofică de multă frumșețe.

Precum se vede, forma predilectă a autoarei este dialogul. Prin convorbirea a doue persoane face critica vieții de toate zilele, a societății în care trăeșce, a oamenilor cari conduc destinele neamului, biciuind vișile multe și cântând elogiul celor ce-și indeplinesc misiunea.

Toate aceste le spune în o limbă ușoară, clară și neaoșe românească, încât îți pare că auđi un povestitor din șeđetoare.

Am rugat-o să dea ceva și pentru revista noastră și sperez că în curând vom avea plăcerea să ni se realizeze dorința.

Încă pe când eram acasă, cetisem că dl Eugen Voinescu, cunoscutul artist, a terminat un tablou mare, care reprezintă Întrarea triumfală a lui Mihail Viteazul în Alba-Iulia.

Cunoscând pe dl Voinescu pân' acuma numai din marile sale, în car' s'a specializat. Eram dar foarte curios să ved o concepțiune cu totul opusă genului se' de pân' acuma.

Zilele trecute artistul m'a făcut onoarea să me poftescă în atelierul se' din strada Brezoian. M'am dus cu plăcere și am petrecut acolo vr'o doue ore reped'.

Tabloul care me interesă se află în salonul de primire. Are o nălțime cam de un metru și lungime de un metru și jumătate. Este lucrat în stil modern secesionist și face o impresiune interesantă.

În mijlocul tabloului se prezintă figura lui Mihail Viteazul, călare, având înainte-și vestitorii cu steaguri și trîmbițe; înapoia lui vine armata în frunte cu generalii. La dreapta se vede cetatea Alba-Iulia, unde așteaptă poporul cu episcopul catolic; iar în depărtare se ivesc Munții Apuseni, în conturul lor albastru.

Totul are o înfățișare de plin aer, care respiră viață. Dar figurele mi se par puține. Sînt de părerea că la o astfel de solenitate o fi fost mai mare aglomerațiune. Dar asta este o observațiune, care se poate satisface. Încolo, fac complimentele mele artistului care a știut să prindă atât de bine un moment atât de glorios în istoria românească.

La Teatrul Național în sâmbăta trecută s'a jucat a șesca oară „Vlaicu vodă“ dramă în 5 acte și în versuri de dl Alexandru Davila. Faptul că s'a jucat de atâte ori arată că piesa a avut succes.

Literatura noastră dramatică originală este atât de săracă, încât trebuie să ne bucurăm de ori ce aparițiune pe terenul acesta, dacă aceea are oarecare valoare. Lucrarea dlui Davila are multe calități remarcabile, dintre car' în deosebi atrag atențiunea câteva scene idilice scrise cu simțire, limbă bună românească și versuri frumoase. Are înse prea multe persoane, car' numai vorbesc și nu fac nimica, din contra aceasta urmează niște lungimi, car' dacă s'ar tăia, piesa ar câștiga mult.

A fost bine jucată. Dna Eugenia Ciuculescu, care a avut rolul dnei Clara, a dat o probă nouă de talentul se', care îi predestinează mare viitor ca tragediană. A jucat escelent dsoara Giurgea în rolul Anei, precum și dl Demetriad, în rolul lui Mircea.

Teatrul a fost aproape plin.

Este interesant a ști, că autorul nu e un om cu totul tiner, ci trecut de patru-zeci de ani. Pân' acuma a publicat mai cu seamă poezii și critici teatrale, cele mai multe în limba franceză. Asta e prima sa lucrare dramatică. Sperăm că nu este și cea din urmă.

Duminea trecută câțiva membrii ai Academiei Române făcurăm o delicioasă excursiune la Constanța. Eram șese inși și anume dnii P. Poni, At. Marienescu, A. Naum, Gr. G. Tocilescu, dr. V. Babeș și scriitorul acestor rînduri, dimpreună cu dl I. Bianu, membru corespondent și bibliotecar-archivar al Academiei. Va să zică o bună societate. Se 'nțelege dar că petrecerea a fost escelentă.

Timpul plecării, dimineața la 6^{1/2}, pentru un

bucureșean, unde nu ne culcăm înainte de 12, eră cam nepotrivit. Ne și temeam că nu ne vom putea aduna toți. Dar să veți minune! Eram aproape toți de față. Venise și Babeș. Numai Tocilescu mai lipsia. Eram sperați. Cum să mergem noi la Constanța, unde sînt și anticități de vedut, dacă nu vine neobositul nostru archeolog. Tocmai eram să plecăm, când iată apărî și simpatica lui figură! P'aci să-l ridicăm în aer de bucurie.

Colegul nostru Saligny, autorul podului peste Dunăre, regretă că nu ne poate însoți. Avu înse amabilitatea d'a vini la gară, urîndu-ne bună petrecere și recomandându-ne în locul se' pe dl Casimir, subdirector al serviciului hidraulic și al porturilor, care conduse apoi într'un fel foarte îndatoritor toată excursiunea.

Un vagon ni se puse la dispoziție, în care ne aședărăm vesel și plecarăm. În scurt timp dispărură și ultimele conture ale Bucureștilor și nu peste mult ne aflam în mijlocul Buraganului, o câmpie nesfîrșită, unde nu este apă, ici colo câte un cătun și nu vedeam alte paseri decît cioare. Cu toate aceste vegetațiunea eră verde, holdele frumoase.

La unspre-zece sosirăm la Feteșei. Acolo ne așteptă un dejun. Acesta se cam prelungi. Dar conductorul amabil nu porni trenul pînă ce nu ne scularăm.

De-acî 'ncolo începe partea mai interesantă a drumului. Colegii mei deveniră și ei mai atenți față de regiunea ce traversam. Marienescu nu mai discută cu Tocilescu limba celtică. Babeș a pus jos ziarul umoristic francez. Naum nu-și tocmia cravata. Toți priviră pe ferești panorama ce se desvelia înaintea ochilor.

Șesul nesfîrșit părea încadrat în zarea depărtării de niște dealuri. Eră Dobrogea și mai la dreapta Bulgaria. Și iată că deodată o colosală vale se deschise vederii. Eră valea Dunării. O apă imensă, compusă din o mulțime de bălți, lucia înaintea noastră. Erau esundările Dunărei. Și trenul, par că se surupă în o prepastie înfricoșată. Un zid de pămînt se ridică în stînga, iar la dreapta se respiră satul Feteșei. Un mare fluviu curge sub ziduri, izbindu-se în ele. E Borcia, creanga Dunărei, care se desparte de mază la Călărași, spre a se impreună mai jos iarăș. Trenul cutrieră cu sgomot podul de fer. Și de aci o vale nesfîrșită de bălți, peste car' conduc viaducte. Sînt și doue stații.

Și cum ne uităm, iată că se ivesce ca un bălaur al poveștilor mândra Dunăre. Valurile-i arginții scilipsec la lumina soarelui. Toți sîntem la ferești. Și admirăm.

Trecem un viaduct de peste 900 de metri, apoi intrăm pe pod, uriașa creațiune a geniului românesc, după planurile distinsului nostru academician dl Saligny și executat sub conducerea inginerilor români. Un sentiment de mîndrie națională ne cutrieră. Ne simțim fericiți că Români ai fost capabili a executa o astfel de operă.

Din colo de pod trenul oprește. Sîntem în Dobrogea. E stația Cerna-vodă.

Sărirăm iute jos și alergăm la minunata construcțiune s'o admirăm de-aproape. Nu întăia-oară o vedui acuma. Totuș simțiam o plăcere nespūsă, par că n'aș mai fi vedut-o. Me uitam ca la un altar.

Dl Casimir ne dete cele mai amănunțite informațiuni. Podul e de 740 metri. S'a făcut în 5 ani.

Când stai la intrarea porții și privești înăuntru, îți pare o boltitură de fer ce par că nu mai are sfârșit. În frunte poartă inscripțiunea: „Podul regele Carol I.“ Ceea ce-i dă o înfățișare imponentă, sunt cei doi dorobanți giganți de bronz, cari cu pușca 'n mână păzesc ambele laturi.

De aci 'ncolo calea ne duce prin o vale stearpă. Nicăiri nici o holdă. Numai bălți și 'n ele mii de rațe selbatice și cocostêrgi. Ici-colo câte un sat turcesc și tătăresc. Și ne credem liniștiți, că putem odihni.

Inse când me credeam mai în pace, pe la Medjidie, colegul nostru Tocilescu strigă: „Iată valul lui Traian!“ Și ne arată movila care se lungia în direcțiunea în care mergeam, fiind în unele locuri, tăiată de oameni moderni pentru ca să-și facă trecători. Priviam într'acolo și-apoi ne întorceam în alte părți, dar el nu-și mai luă privirile de pe val și ne tot chemă atențiunea într'acolo.

Și cum tot priviam astfel, iată că în orisonul din dreapta apărură o vedere străină, la început obscură, apoi mai deslușită, o albastrime nesfârșită, care împreună cerul cu pământul. Eră marea. Sosirăm la Constanța.

De la gară este o privire admirabilă asupra mării. Când te uiți, îți pare că vezi un vis frumos. Jos portul. Încolo largul mării, din care numai ici colo aparea câte o barcă sau luntre cu pânză. Sgîmotul de la gară, limbile multe te desmetecese din visul acesta. Sînt domni cari ne primesc, hamali tatarî cari se ofer. Și pornim la port.

Pe tot drumul pân' acolo privirile noastre studiau lacom orașul. De patru ani, când am fost pentru prima-oraă acolo, Constanța a făcut mari progrese. Am găsit multe edificii monumentale nouă și o viață mai românească. Dar plăcerea cea mai surprinzătoare, priveliștea cea mai pitorească ni se oferă de jos din port. De acolo ni se presintă toată Constanța, ca o mireasă frumos gătită, avînd drept salbă marea imensă, care-și sfarmă valurile în miriade de schinte. Orașul se întinde în mare îndrezeț și clădirile sale imponente privesc cochet în oglinda mării. La marginea extremă grandiosul „Otel Carol“, cu ademenitoarea-i terasă spre mare. Mai încolo majestoasa catedrală, cu vestitele sale icane sfinte de-o frumusetă orbitoare. Și în giurul lor mulțimea de clădiri publice și particulare, prefectura, primăria, școlile din cari notăm școala musulmană, villele luxoase cari își întind picioarele în valuri și în sfârșit, ca tabloul să fie complet, moscheia turcească unde hodja se urcă în coridor ca să-și pronunțe rugăciunea cătră Allah.

Fiind duminecă, în port nu se lucră. Dar dl Zahariade, șeful lucrărilor portului Constanța, prin o extremă amabilitate, dete ordin să ni se arate câteva operațiuni. Mașinele se puseră 'n mișcare și vedurăm cum ele ridicău blocul de peatră de treizeci de mii de chilograme, aședându-l pe un vagon de povară spre a-l duce la locul unde se construșce digul mare, o nouă limbă în pământ în mare, spre a formă un nou port mai mare, ca să încapă mulțimea de corăbii ce vin din toată lumea.

Apoi ne aședarăm pe un vapoară și ne duserăm la digul cel mare, unde s'a pus în mișcare uriașă mașinărie numită „Titanul“, care aședă în mare enormele blocuri. Ni se arată, cum doue șlepură încărcate cu peatră, restornară într'un moment în mare toată povara lor. Dar operațiunea cea mai

interesantă pentru noi a fost coborirea în fundul mării a unui scufundator, ceea ce poate nici unul nu veduse încă. Pe o barcă cu trei oameni, cufundatorul fu îmbrăcat înaintea noastră, apoi se cufundă în mare, avînd aninată de brâu o franghie, iar de la cap se 'ntindea sus o țeve de cauciuc, în care prin mașina mînată de doi ênși i se transmitea aerul. Cam zece minute remase el în fundul mării, apoi a fost tras sus în mijlocul uralelor noastre.

De aici pornirăm să facem o plimbare pe mare. Vapoarășul nostru legănat de valuri făcea câte odată niște mișcări amenințătoare. Amicul nostru Marienescu strigă „Destul! Să ne întorcem!“ Dar noi îl incurajam, să nu se teamă. În urma noastră vine un remorquer și dacă ne vom înneacă, acela ne va scoate. Când el auđi, că vaporul mă mare, care ne urmăreșce, vine pentru siguranța noastră, se spăria și mai mult. Va să zică tot este pericol. Îl îmbrătoșai cu dragoste zicîndu-i: „Nu te teme, frate. Aice sînt eū“. (Par că eū aveam mai mult curagiu.) Dar o barcă cu pânză plină de copii, cu vîzlași asemenea frica tuturor. Numai colegul Naum zgriburică — de frig. Suflă un vînt rece. Noi toți aveam haine de iarnă. Își adusesese și el paltonul de iarnă; dar — voidnd s'apară mai chipeș — îl lăsase în cancelaria portului. În sfârșit, ne rentoarserăm și debarcarăm.

De aici am fost conduși pe vaporul „Regele Carol“, cel mai mare vapor românesc. Mare și elegant. Visitarăm tot, până și cabinele regale. Apoi furem poftiți la ceai în salonul de mîncare, unde ne mai odihnim.

Apoi la invitațiunea colegului nostru Tocilescu, plecarăm să vedem săpăturile ce a întreprins. Am vedut lucruri admirabile, niște petri minunat sculptate de pe timpul Romanilor, remășițele vr'unui templu roman. Sub impresiunea explicațiunii sale competente, renviă înaintea noastră gloria antică. Entusiasmat de admirațiunea noastră, dînsul ne pofti să mergem a vedea și templul lui Neptun. Urcarăm niște dealuri obositoare, cutrierarăm mai multe strade și nu mai sosiam. Obosit afară din cale, imi viniă să acuz pe marele împărat Traian de ce ne-a adus aice, căci dacă nu ne aducea, entusiastul nostru archeolog Tocilescu nu ne purtă pe atâte dealuri și strade. Și nu-l puteam înduplecă să mai lase și pentru altă-dată. (Când eū nu mai eram aici.) Și fiind că nu izbutii am fost nevoit să-mi dau dimisia din societate, care rînd pe rînd se impușină și ea. Cum o fi templul lui Neptun, nu șciū, nici nu-mi pasă. Aveam eū lucru mai important: să cumpăr ilustrate locale, căci bontonul modern cere ca unde ajungă, numai decăt să trimiți p'acasă la cunoscuți cărți postale ilustrate.

Seara la 7½ ne întrunirăm la measă, care ni s'a dat în splendida sală de mîncare a vaporului „Principesa Maria“. O dulce aducere aminte pentru mine, căci cu acelaș vapor căletorisem la Constantinopol acuma-s patru ani. Aici eram mai mulți decăt la excursiunile archeologice. Afară de colegii academiciani, eră de față dl prefect Chintescu, dnii Casimir și Zahariade, despre cari vorbisem; dl Iorgulescu căpitanul vaporului Principesa Maria, dl Murguleț inspectorul vapoarelor, dl Șturdza, oficer, fiul dlui prim-ministru, dnii dr. Tălășescu medicul portului, dr. Păcurar medicul vapoarelor, inginerii

dnii Georgescu și Publisch, Petru Vulcan șef de birou la prefectură și alții, cu toții 24 persoane.

Societatea de elită, sala feeric luminată, bucațele escelente și vinul admirabil, având drept musică valurile mării cari mugeau în gîur de noî, făcure asupra tuturor o impresiune înălțătoare. Nu este dar mirare, că la șampanie s'a făcut o erupțiune vulcanică, în forma unui toast ce m'am cređut dator a-l pronunță. Numai signalul acesta i-a trebuit elocventului nostru Tocilescu, ca să rostească o serie de toast pline de avent. A vorbit și prefectul, precum și amicul nostru Bianu. Entusiasmul devenise atât de mare, încât și seriosul nostru romanist Marienescu rosti un toast pentru marina română. Cafea neagră ni se servi sus în fumator lângă salonul de musică, un salon în stil rococo în adevăr splendid.

În cele din urmă momentul despărțirii sosi. Ne luarăm remas bun și ne rentoarserăm la otel. Eră la unsprezece. Deschisei fereasta. La dreapta mea lumină farul, călauza corăbierilor. În fața mea se împunea Marea-neagră, imposantă, uriașă, nesfērșită. Eră liniște, nu se audiă decăt clocotul valurilor și mugirea lor când se izbiau de stânci. Stam încotit de fereastă și ascultam aceasta simfonie grandioasă. Și nu observam că timpul trece, trebue să me culc. Cine ar putea dormi ascultând o astfel de serenadă! ?...

Dimineața plecarăm napoi la București.

Iosif Vulcan.

De la Academia Română.

— Sesiunea generală din 1902. —

IV

Dl. Fl. S. Marian însciintează prin scrisoare că nu va putea luă parte la lucrările sesiunii din acest an și trimite tot deodată pentru bibliotecă un exemplar din Psaltirea lui Dosofteiu în versuri și un volum manuscris cu titlul: „Theoriticon saū privire cuprîndetoare a meșteșugului musiciei bisericeșei după aședământul sistimii cei noue talmăcit din greceșce pe limba românească de Macarie Ieromonach în zilele lui Ioan Sandu Sturdza Voevod și al mitropolitului Veniamin“.

De la dl. Teodor V. Păcățian se primeșce publicațiunea sa: „Cartea de aur“ saū „luptele politice-naționale ale Românilor de sub coroana ungară“. Vol. I, Sibiu, 1902.

De la dl. I. S. Petrescu, unul din cei doi traducători premiați ai lui Titu Liviu, se primeșce traducerea a 200 pagine din numitul autor de la cartea XXIII, 20 până la cartea XXVII, 27“. Se recomandă secțiunii literare.

De la secțiunea șciințelor. Se citeșce procesul verbal de la 21 martie, prin care se arată că secțiunea propune pentru premiul Lazăr din 1907 următorul subiect: „Cercetări originale asupra pelagrei în vederea etiologiei și combaterii boalei“. Se arată tot deodată de cătră secțiune punctele principale ale programului după care trebuesc făcute aceste cercetări. Propunerea secțiunii se aprobă. — Tot de la secțiunea șciințifică se primeșce raport asupra notei dlui Teofil Olinescu: „Noū metod pentru constatarea

divisibilității unui numer prin 7“. Secțiunea depune cunoșcinței Academiei referatul dlui Haret, care arată că metoda dlui Olinescu este o simplă metodă empirică, întru cât nu se dă o demonstrațiune riguroasă a principiului, care se reduce numai din observarea cătorva exemple particulare. Dacă demonstrațiunea aceasta s'ar face, metoda ar putea fi utilă. Se ia act.

Comisiunea financiară se alege din membri: Stefanescu, Erbiceanu și Istrati.

Fundațiunea Agarici. Dl. Tocilescu citeșce raportul comisiunii fundațiunii Agarici, arătând progresul școalei acestei fundațiunii. În comisiunea fundațiunii se realeg: Aurelian, N. Ionescu și Gr. G. Tocilescu.

Societatea Carmen Sylva a tinerimei române din Graț cere să i se dea din publicațiunile Academiei. Cererea se incuviințează.

A patra ședință publică la 28 martie (10 aprilie n.) se face următoarea lectură: dl dr. I. Felix, „Din istoria higienei partea II, degenerarea și regenerarea neamului, protecția copiilor“.

A cincea ședință publică la 29 martie (11 aprilie.) Dl. A. D. Xenopol citeșce lucrarea sa: „Secularizarea averilor mănăstireșcei din punctul de vedere juridic“.

Raportul comisiunii pentru cercetarea lucrărilor delegațiunii de la ultima adunare generală se citeșce de cătră dl. A. D. Xenopol și se aprobă.

Raportul comisiunii bibliotecii cetit de dl Gr. Ștefanescu, oonstată sporul cel mare și se aprobă.

Comisiunea Neuschotz pentru examinarea lucrărilor cari se vor presintă la premiul Neuschotz din 1903, de 2000 lei: Expunerea finanțelor statului român de la 1859 până la 1902, — se compune din dnii Sturdza, Saligny, Xenopol.

Secțiunea istorică anunță că dl Gr. G. Tocilescu dorind a-și regulă poziția sa în secțiunea istorică, cere a se resolvă dorința sa vechiă d'a trece din secțiunea literară în cea istorică. Secțiunea declară că aprobă trecerea dlui Tocilescu în secțiunea istorică, în unul din locurile vacante. Plenul Academiei aprobă și ea aceasta trecere. Astfel în secțiunea istorică mai remâne un loc vacant, iar în secțiunea literară se declară un loc vacant.

Totodată secțiunea istorică aduce la cunoșcința plenului Academiei, că a ales secretar al secțiunii pe 7 ani dl C. Erbicean. Se ia act.

Alegere de membru în secțiunea șciințelor. Punendu-se la vot, în ședința de 14 aprilie alegerea de membru în secțiunea șciințelor a dlui Ștefan Hepites, propus de secțiune, rezultatul votului este 12 voturi pentru și 10 contra. Neîntrunind doue treimi, se va pune la vot de nou în ședința viitoare.

Dicționarul. Se citeșce raportul comisiunii dicționarului limbei române la care lucrează dl Philipe și se arată că lucrarea înaintează. Se aprobă. În comisiune se realeg dnii Maiorescu, Quintescu, Sturdza, Kalinderu și Tocilescu.

Candidații secțiunii literare. În locul remas vacant prin trecerea dlui Tocilescu în secțiunea istorică, secțiunea a propus să se aleagă dl Ioan Bianu; membrii corespondenți din Transilvania s'au propus dnii Andrei Bărseanu și Virgil Onițiu. Cu raportul asupra activității literare a toți trei, s'a însărcinat dl Iosif Vulcan. Membru corespondent s'a mai propus dl Anghel Demetrescu, raportor dl D. C. Ollanescu.

LITERATURĂ.

Analele Academiei Române. Am primit fascicolul I al Analelor Academiei Române pe anul 1901—1902, seria 11, tomul XXIV, partea administrativă și desbaterile. Cuprinde procesele verbale ale ședințelor ținute de la sesiunea generală din anul trecut și până la adunarea gen. din anul curent. În aceste găsim unele discuțiuni prea interesante, precum și câteva comunicări, cuvântări rostite la diferite ocazii, la cari vom reveni cu toată plăcerea. Lucrările Academiei noastre trebuie să intereseze pe fiecare român cult; chestiunile cari se discută în sesiunea generală, precum și în ședințele săptămânale de peste an, sunt de importanță mare pentru progresul nostru cultural. Iată cuvântul pentru care noi, foaie literară, de mai multe decenii ne credeam datori a informa publicul nostru despre tot ceea ce se petrece la Academia Română.

Ultima rază din viața lui Eminescu. Dna Riria a prelucrat în formă dramatică frumoasele sale scrieri pe cari le-am publicat în numerele din urmă ale revistei noastre sub titlul cu care începem aceste rânduri. Prelucrarea poartă acelaș titlu și se numește „dialog dramatic în 5 scene“. Cele două persoane ale dialogului sunt poetul și Riria. Serisoriile dnei Riria, prin profunzimea gândirii, prin forma ușoară și plăcută, prin limba plină de farmec, a făcut asupra tuturor cari le-a citit impresiunea cea mai adâncă. Acelaș succes îl va avea de sigur și „dialogul dramatic“, care mai are și avantajul că se poate reprezenta. Este și de dorit să se joace în teatrele mai mari la București și la Iași, căci înfățișează o apoteoză a poetului. Editura librăriei Iliescu și Grossu în Iași. Preț 1 leu 50 bani.

Doce steaguri ale lui Ștefan-cel-mare din muntele Athos, notiță de I. Bogdan, membru corespondent al Academiei Române, a apărut de curând la București, ca reproducere din Analele Academiei, dimpreună cu fotografiile steagurilor. Ambele aceste fotografii, datorite de regele Carol museului istoric al mănăstirii Sinaia, au, după cum ne spune dl Bogdan, o importanță deosebită pentru istorie. Ele reprezintă în adevăr două steaguri ce se păstrează în mănăstirea Zographos și din care unul este cu siguranță de la Ștefan-cel-mare; iar al doilea e atribuit de tradițiune Domnului Moldovenesc. Amândouă au pe ele icoana Sf. George, patronul mănăstirii Zographos.

Chronică Politică. Sub titlul acesta, dl N. Ionescu a retipărit la București din „România Literară“ a lui V. Alexandri de la 1855, câteva chronice pe cari le-a scris în numita revistă. Ele se refer la istoria politică a României.

C E E N O U ?

Hymen. Dl dr. V. Popovici-Hațeg, fiul dlui Bucur Popovici din Hațeg și director al institutului geologic din ministerul Domeniilor din București, s'a logodit cu dsoara Maria D. Brătianu. — Dl Grigore Popescu, proprietar în Toplița-română, s'a logodit cu dsoara Maria Bogdan din Brașov. — Dl George Puța, comerciant în Timișoara, s'a logodit cu dsoara Aurora Moșș din Nicolint.

Știri personale. Dl George Coșbuc, distinsul nostru poet, a fost numit șef al biroului administrativ cultural și de corespondență la Cassa școalelor din ministerul instrucțiunii publice și al cultelor în București. — Dl Alexandru Ancean, subjude în Gherla, a fost numit tot acolo judecător la tribunal.

Dl profesor dr. Victor Babeș despre pelagră. Dl dr. Victor Babeș a ținut în săptămâna trecută ultima conferință la institutul de bacteriologie din București. De asta-dată a vorbit despre pelagră și pozițiunea economică a țeranului român. A zis că de și aceasta boală bătue cu furie printre țerani și crește sistematic, nu e încă bine cunoscută. Pelagra e o boală provenită din alimentația insuficientă prin porumb stricat, care nu conține substanțele hrănitoare pentru a nutri viața. Dsa spune că trebuie să se dea țeranilor pământuri mai fertile, să se îngrijească de igiena lor, să se împedee arendașii de a le da porumb stricat, pe care de nevoie trebuie să-l mănânce.

Conducerea diecesei Aradului. Consistoriul din Arad în ședința sa din urmă a însărcinat cu conducerea interimală a diecesei, până la alegerea noului episcop, pe părintele protosincol Ioan I. Papp, ca cel mai bătrân asesor consistorial din partea preotească. Alegerea de episcop, precum scriu ziarele, se va face în luna lui mai.

Caragiale la Secessions-Theater în Berlin. De curând s'a jucat la Berlin în Secessions-Theater piesa „Năpasta“ a dlui Caragiale, tradusă în nemțește sub titlul „Anca“ de Adolf Flacht. Presa a fost în general foarte aspră. Unele gazete găsesc piesa de tot proastă și altele numai pe jumătate.

D I N L U M E .

Reforma școlară în Rusia. Țarul a aprobat în mod definitiv reforma școalelor medii. Limba grecească a fost cu totul desființată și cea latină va fi învățată în cele patru clase superioare. În locul limbei grecești se va învăța, după alegere, limba engleză, franceză sau italiană. Noul program dă o specială importanță istoriei, literaturii rusești și matematicilor. La Petersburg, Moscova, Kiev și Varșovia, vor rămâne încă în viață pentru câțiva ani câte un gimnaziu clasic cu vechiul program. Guvernul speră că la 1905 reforma va fi introdusă în toate școlile din Rusia.

Al șaselea centenar al busolei. Anul acesta se împlinesc 600 de ani de când busola fu inventată de către italianul Flavio Giccia, născut în Amalfi. Compatrioții inventatorului se prepară a sărbători această aniversare care va coprinde și înălțarea unui monument. Comitetul din Amalfi, constituit în acest scop, comandase monumentul sculptorului Balrico, unul dintre medaliații expoziției de la Paris. Moartea artistului a întrerupt opera. Totuș un alt sculptor a fost însărcinat cu executarea monumentului, care va fi gata pentru sărbătorile centenarului.

Poșta redacției.

Colibri. Sentimente frumoase, dar nu sunt poezii.
Soartea fetei. Nu atinge nivelul.
Dnei. A. G. Acuma nu. Poate mai târziu.

Proprietar, redactor răspundător și editor: IOSIF VULCAN. (STRADA ALDĂS NR. 14/296 b.)